

Bevezető iskolarendszerünk megteremtésének eszmecseréjéhez

A sorsfordító napok egyike lehet ez a mai a délvidéki magyarság történetében. Ha itt és most helyt állunk, akkor életünkben minőségi változást indíthatunk el. Erre a tanácskozássra olyan felelős pedagógusokat, elhivatott értelmiségieket igyekeztünk meghívni, akik tisztában vannak azzal, hogy nincs olyan helyzet, amelyben a megoldás nehézségét fölnagyítva, megfelelő kifogásokkal ne lehetne nemcsak indokolni a tehetlenségünket, megalkuvásunkat, hanem a cselekvésről való lemondást egyenesen egyedüli lehetőségnek, sőt bölcsnek mutatni is. Remélem, hogy a mi körünkben senki sem lesz hajlandó a kommunista éra e görbe útját választva érvelni.

Az elmúlt több mint nyolcvan év alatt – de a hatvanas évek végét és az utóbbi másfél évtizedet nem számítva – szankció járt volna a teljes anyanyelvű oktatás bevezetésének javaslatáért. Ennek következtében egyre utópisztikusabbnak látszott a gondolat, hogy mi egyszer ugyanúgy nem a tárgyai, hanem az alanyai lehetünk a pedagógiának (végre egyszer valóban a pedagógiának!), mint azok, akik mellé annak idején kisebbségi sorsba lökött bennünket a történelem.

Ami a polgárháború idején még érthető naivitásnak bizonyult, az most valószínűleg utoljára kínálkozó lehetőség, s egyúttal lelkiismereti parancs is. Mert eljött az idő, hogy a szerb vezetők közül ma már sokan beérnék azzal is, hogy a kosovói véreik számára autonómiát harcoljanak ki a nemzetközi fórumokon. Mi itt a kulturális önrendelkezésnek a létünket alapvetően meghatározó feladatkörét igyekszünk megoldani. Csakhogy a mi önálló magyar iskolarendszerünk megteremtésének a fő akadályát nem a többségi nemzet irányítóinak előítéletei képezik.

A mi iskolaügyi autonómiánk kialakítását, gyerekeink normális tanulási és nevelési körülményeinek megteremtését elsősorban a saját nemzetünk bizonyos szóvivői nehezítik meg. Főleg politikusainknak az a csoportja, értelmiségünknek és pedagógusainknak pedig az a vékony rétege, amely profitál a fiatal nemzedék kallódásából, az iskolai munka eróziójának folya-

matából. A többség a pillanatnyi (nagyon is érthető egyéni vagy családi) érdekből túltiszteli a konformista politikusok, ill. a magyarul nem vagy rosszul beszélő iskolaigazgató szavát, tehát a saját félelmét. Azoknak az embereknek viszont, akik a magyar államnak, alapítványoknak támogatottjaiként nem látnak túl a mutatós, sokat ígérő, de önmagukban csekély értékű vállalkozásokon, programokon, a tulajdon lelkiismeretüket kell elhallgattatniuk.

Az is természetes azonban, hogy a nemzeti önzonosságunk védelmében dobra veréssel dicséretté létesítmények és vívmányok hasznos voltára a média csak elvétve kérdezhet rá. Mert a Délvidéken pártfeladat annak elhallgatása, hogy vajon a mi eddigi eredményeink, ill. az anyaországból érkező adományok távlatilag tartalmaznak-e, vagy pedig – a kábítószerek hatásához hasonlatosan – csak a fájó tüneteinkből varázsolnak gyönyörűséget.

Az ünnepek alkalmával nemzeti színekben csillogó, megható retorikájú, de legbelül és a tettei szerint elidegenedett, elüzletiesedett magatartás megkülönböztetett támogatásban részesül a magyarországi vezetői körök részéről. Ezek ui. a csoportérdeknek megfelelően a Nyugat bűvkörében és az esztelen kapitalizálásban látják az ország jövőjét, túlzottan azokhoz alkalmazkodva, akik mindenekelőtt a saját kényelmükkel törődnek. A magyarországi uralkodó elit ápolgatja a magyar kultúra külsőségeit (már csak a szavazói bizalmának megtartása érdekében is), s emellett a határon túliak között a legélelmesebbek száját igyekszik betömni. Természetszerűleg találva meg a partnerét a mi Tito nevelte csúcsértelmiségünkben, módszeresen jugoszlávított pedagógusrétegünkben.

Ez pedig azt jelenti – még egyszer hangsúlyozom –, hogy az oktatási autonómiánk megteremtésének fő akadályait, miként a múltban, a jelenben is, saját elvtelessé vált (megvásárolt vagy megfélemlített) nemzetársaink állítják elénk. A mi keresztény-humanista értelemben vett európai törekvésünket csalárd módon magyarokodásként bélyegzik meg. Nem akarják tudomásul ven-

ni azt, hogy a tudósok szerint a tanulók nagy többsége egészséges lelki-szellemi fejlődésének az anyanyelvű tanulás a feltétele. Ennek előrehaladásával más nyelvek párhuzamosan tanulhatók és tanulandók. Eszerint tehát a pedagógiában a magyarrá nevelés nem cél, ahogyan azt a nacionalisták sugallják, hanem eszköz. Egyenjogú, egészséges, a tehetségüket készséggé fejlesztő emberekké, ésszerűen multikulturálissá csupán akkor válhatunk, ha a nemzeti hagyományainkat a saját belátásunk szerinti mélységben és szélességben sajátítjuk el. Miközben nyitottaknak kell lennünk a magyarországi és a szerbiai pedagógia eredményei iránt is. Az itt élő magyarságnál senki sem tudhatja jobban, hogy mit, miként és hol kell tanulniuk a gyerekeinknek ahhoz, hogy egyre kevésbé tartsanak bennünket, idősebbeket hasadt lelkű mellébeszélőknek, olcsón megvásárolt, őket félretanító képmutatóknak.

Ha szem előtt tartjuk, hogy mögöttünk az ígéretések és halasztgatások óceánja hullámszik, akkor már itt ezen az összejövetelen meg kell választanunk az iskolaügyi tanácsot. A mi szavaink nem hatalmi igényeket rejtenek, nálunk senki sem csalhat, mivel a teljes emberré válás elkötelezett pedagógusai, felelős értelmiségijeik vannak jelen. Illetékesség szempontjából tehát a tanügyi vagy politikai intézményeink bármilyen elismerésekkel, tudományos kutatói érdemekkel, fokozatokkal rendelkező, államilag sajátos feladatokkal megbízott tanítója, tanára vagy professzora sem állhat fölöttük. Következőleg nekünk itt és most kötelességünk kijelölni annak a bizottságnak tagjait, amely a jövőben – a még elmélyítendő tapasztalata, tehát a diákjaink anyanyelvű iskolai oktatásának és nevelésének pontosított szükségletei, igényei és lehetőségei szerint – feladatokkal látja el a Magyar Nemzeti Tanácsot.

Mielőtt azonban megteremtődne ennek az együttműködésnek a feltételei, a most megválasztandó

iskolaügyi tanács a délvidéki magyar tanügy való helyzetéről és annak szükségleteiről nem csupán az MNT-t tájékoztatná (ha kell, folyamatosan), hanem a belgrádi és a budapesti minisztériumot is. Ez utóbbi intézmények ui. érdemben nem vesznek tudomást a vajdasági magyarok oktatásának és nevelésének tartalmi, pedagógiai, szociográfiai és pszichológiai vonatkozásairól. Az iskolaügyi tanács a mi éltetni akarásunknak kell, hogy legyen a pedagógiai „logos”-a, világosságot teremtő igéje. Ez annál inkább hathatós lehet, mert a ránk váró feladatoknak egy nagy csoportja nem különösebben költségigényes, tehát az eltökéltségen és a szorgalmon múlik a megvalósítása. Az iskolaügyi tanács majd szakmai felelősséggel részletekre bontja le azt a cselekvésprogramot, amelyet a jelen levők célként tűzhetnek ki.

Mindenekelőtt abban lenne jó egyetértésünk, hogy 2005 tavaszára a Magyar Nemzeti Tanácsnak meg kell kapnia az önálló tantervkészítés, valamint a magyar iskolarendszer kiépítésének jogát. Miként sokan, én is úgy gondolom, hogy pillanatnyilag a tanítás és nevelés tartalmának szuverén meghatározása mellett a szabadkai tanárképzés beindítása a legsürgetőbb. Emellett, persze (az óbecsei Anyanyelvűsítési tervzet alapján) az iskolarendszerünknek, ebben a szabadkai központú Magyar Egyetemnek a kiépítésén is folyamatosan kellene dolgoznunk. Két év múlva ennek is lehetnének tiszteletreméltó eredményei.

Eízom benne, hogy délután megkönnyebbülten és a jól végzett munka örömeivel fogunk elbúcsúzni egymástól egy időre, abban a meggyőződésben, hogy a gondolataink és érzéseink közeledtek egymáshoz, s így mi is – a lényegyet tekintve – egyek lettünk, felelős tetteket alapozva meg, példát mutatva másoknak és az utánunk jövőknek. Jó munkát kívánok!